

Útmutató az aranszínű sárgaság (Grapevine flavescence dorée phytoplasma) elleni védekezéshez

Bevezető megjegyzés:

Az ezzel az útmutatóval kapcsolatos összes dokumentum elérhető nyomtatott vagy elektronikus formában az illetékes községi vagy városi hivatalokban azon települések esetében, amelyeket a 350/2009. sz. rendelet 2. melléklete (príloha č. 2 vyhlášky č. 350/2009 Z.z.) – a 313/2009. sz. szőlészeti és borászati törvény (zákon č. 313/2009 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve) egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról – szőlőtermő településnek minősít.

A szőlő aranszínű sárgaságának (Grapevine flavescence dorée phytoplasma) tüneteinek gyors terjedése miatt az ellenőrző intézmény, az Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave (a továbbiakban: ÚKSÚP) közzéteszi az alapvető növényegészségügyi intézkedéseket e veszélyes karanténbetegség további terjedésének megakadályozása érdekében.

Az alább felsorolt intézkedések minden szőlőtermelőt érintenek, függetlenül attól, hogy milyen típusú gazdálkodást folytatnak, beleértve a települések belterületén lévő ültetvényeket is, továbbá a gazdaság méretétől, művelési módjától függetlenül – így az ökológiai gazdálkodást folytató termelőket és az ún. PIWI (rezisztens interspecifikus) fajták termesztőit is.

Ha az alább előírt kötelező intézkedéseket az érintett személy nem hajtja végre, az ÚKSÚP a 405/2011. sz. törvény 9. § (5) bekezdése alapján (ods. 5 § 9 zákona 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti) gondoskodhat azok végrehajtásáról az érintett személy költségére.

Az alapvető növényegészségügyi intézkedések áttekintése:

- **a szőlőültetvények rendszeres ellenőrzése;**
- **minden gyanús eset bejelentése** a betegség előfordulásáról az ÚKSÚP-nak- lehetőleg e-mailben az alábbi címre: **ochrana@uksup.sk**;
- **minden tünetes szőlőtőke és egyéb gazdanövény megsemmisítése** mintavétel és laboratóriumi vizsgálat nélkül.

A megsemmisítés alatt a teljes fertőzött növény – gyökerekkel együtt – elégetését, valamint a használt eszközök fertőtlenítését kell érteni. Amennyiben a fertőzött növény gyökerei nem távolíthatók el, a törzs levágása után azokat **szisztemikus hatású gyomirtó szerrel** kell kezelni. Az így visszánövő sarjakat folyamatosan el kell távolítani mechanikusan vagy vegyszeresen. **A megsemmisített tőkék helyére nem ajánlott újakat ültetni.**

- **a Scaphoideus titanus kabóca rendszeres megfigyelése**, amely a betegség vektora (átvivője), **sárga ragacslapok** használatával;
- **a szőlőnövények permetezése** a Scaphoideus titanus kabóca ellen a megfelelő időpontban, az ÚKSÚP jelzése alapján, **legalább két alkalommal**, engedélyezett növényvédő szerekkel.
- a kezelt levelek **nem használhatók élelmiszeripari célra**. A védekezési séma és az engedélyezett készítmények listája a mellékletben található.

- **a szőlőmetszésből származó növényi maradványok elégetése** a tavaszi időszakban. Ezzel az intézkedéssel csökkenthető a szőlő aranyszínű sárgaságának potenciális előfordulása a levágott részekben, valamint a vektorok áttelelő alakjai.
- a megfelelő kémiai védekezéssel kombinálva jelentősen csökkenthető a fertőzés forrása.
- **a nyílt területen történő égetést** a megkezdés előtt be kell jelenteni a tűzoltóságnak a **150-es telefonszámon**, és az égetés befejezését is újra be kell jelenteni. Minden helyszínt és minden napot külön kell bejelenteni, amikor az égetést mint növényegészségügyi intézkedést végzik. Az égetés nem zavarhatja a közeli szomszédokat, és egész évben végezhető.
- az **erdőtüzek fokozott veszélye idején** (a tűzveszély mértéke a **www.shmu.sk** oldalon április és október között közzé van téve) szorosabb együttműködés szükséges a tűzoltósággal. Az égetést el kell végezni a szőlő tetejzése (csonkázás) utáni növényi maradványokon is, a nyár második felében, miután azok alaposan kiszáradtak.
- az **újratelepítést** csak **legalább két év** más, nem fogékony gazdanövény termesztése után ajánlott elvégezni. A szőlőoltványoknak **növényútlevéllel** kell rendelkezniük. Az ültetés előtt az ÚKSÚP növényegészségügyi felügyelője által **hivatalos mintavételt** kell végezni minden szállítmányból. A szállítmányt javasolt csak a **negatív laboreredmények kézhezvétele után** kifizetni.
- **a termelők közötti fokozott tájékoztatás** biztosítása az önkormányzatok, szőlészeti egyesületek és elektronikus kommunikációs csatornák révén.

Az ÚKSÚP feladatai:

- **Intenzív növény- és vektorfelmérések** végrehajtása az ÚKSÚP növényegészségügyi felügyelői által. A mintavétel főként **tünetes szőlőnövényekből**, továbbá **vadon termő szőlőből** és **műveletlen szőlőültetvényekből (Vitis sp.)**, valamint a következő gazdanövényekből történik: **erdei iszalag (Clematis vitalba)**, **mogyoró (Corylus avellana)**, **éger (Alnus glutinosa)**, **bálványfa (Ailanthus altissima)** és **fűz (Salix sp.)**.
- **Minden új telepítés** a telepítést követő első évben **mintavétel és laboratóriumi vizsgálat** alá kerül, a szőlő aranyszínű sárgaságának kimutatására.

Ajánlások:

Kérjük, figyeljék az **ÚKSÚP weboldalát** és **Facebook-oldalát**, ahol az információkat rendszeresen frissítjük.

A legsúlyosabban érintett területek 2025 szeptember elsejéig, ahol a betegség veszélyessége egyértelműen megfigyelhető:

- **Nové Zámky (Érsekújvár-i járás)** – 2021 óta,
- **Choňkovce (Szobránc-i járás)** – 2024 óta,
- **Strekov (Érsekújvár-i járás)** – 2024 óta,
- **Vinohrady nad Váhom (Galánta-i járás)** – 2024 óta,
- **Lúčnica nad Žitavou (Nyitra-i járás)** – új előfordulás 2025-ben,
- **Dvory nad Žitavou (Érsekújvár-i járás)** – új előfordulás 2025-ben,
- **Malé Ludince (Léva-i járás)** – új előfordulás 2025-ben,
- **Topoľčianky (Aranyosmarót-i járás)** – új előfordulás 2025-ben,

- **Tibava (Szobránc-i járás)** – új előfordulás 2025-ben,
- **Dolný Pial (Léva-i járás)** – új előfordulás 2025-ben.

A karantén megszüntetése:

A kihirdetett karanténnal járó kötelező intézkedések **három év elteltével** szüntethetők meg, amennyiben ez idő alatt **nem észleltek újabb fertőzést** a szőlő aranyszínű sárgaságával.

Ez azt jelenti, hogy a fent felsorolt intézkedéseket addig kell folyamatosan végrehajtani, **amíg a karantén hivatalosan fel nem oldható**, tehát **legalább három éven keresztül**.

Engedélyezett növényvédő szerek a kabóca ellen

Készítmény	Hatóanyag	Rezisztencia csoport	Kiskereskedelmi csomagolás Szlovákiában	A kezelések maximális száma	A kezelések sorrendje, a szőlőkabóca fejlődési stádiuma					
					0. tojás	1. tojás + lárva (kikelés)	2. lárvák	3. lárvák + kifejlett egyedek (kezdet)	4. kifejlett egyedek + lárva (vége)	5. kifejlett egyedek + (tojás)
EXIREL	cyantraniliprole	28	Igen	2	Igen	Igen				Igen leginkább a tojások ellen
CYPERFOR 100 EW	cypermethrin	3A	Nem	2		Igen		Igen	Igen	Igen
SHERPA 100 EW	cypermethrin	3A	Nem	2		Igen		Igen	Igen	Igen
FLIPPER	Fatty acids C7-C20		Nem	5	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen	Igen
SIVANTO ENERGY	flupyradifurone + deltamethrin	4D+3A	Nem	2		Igen leginkább lárvák ellen	Igen	Igen	Igen	Igen leginkább a kifejlett egyedek ellen
SIVANTO PRIME	flupyradifurone	4A	Nem	1		Igen leginkább lárvák ellen	Igen	Igen	Igen	Igen
MAVRIK	tau-Fluvalinate	3A	Igen	2			Igen	Igen	Igen	Igen

KARATE ZEON 5 CS	lambda- cyhalothri n	3A	igen	2					lgen	lgen
NINJA ZEON 5 DC	lambda- cyhalothri n	3A	Nem	2					lgen	lgen
SENTINEL	lambda- cyhalothri n	3A	Nem	2					lgen	lgen
VAZTAK PRO	lambda- cyhalothri n	3A	nem	2					lgen	lgen